

Návrhy odoberania titulov

Úvod

Vláda SR sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala, že vytvorí „*mechanizmus na odobratie podvodne získaných vysokoškolských a vedecko-pedagogických titulov, ktorý bude riešiť individuálne aj systémové zlyhania*“. Na tento záväzok nadväzuje aj návrh jedného z krátkodobých štrukturálnych opatrení prijatých v septembri 2010.

Odoberanie titulov je citlivou otázkou, ktorej riešenie je komplikované, ale je záujem ho nájsť. Je potrebné zabezpečiť minimalizáciu rizika, že novo zavedený inštitút niekto zneužije a bude titul odobratý neprávom. Východiskom je správne definovať podmienky odobratia titulu a vysporiadanie sa s dôkaznou situáciou, keďže jednotlivé vysoké školy majú rôzne postupy a procesy pri evidencii štúdia, overovaní splnenia podmienok a bude náročné riešiť situácie, keď pôjde len o tvrdenie voči tvrdeniu.

V tomto materiáli sa na zjednodušenie používa pojem odoberanie titulov, ale je potrebné rozlišovať na jednej strane mechanizmus spojený so získaním vysokoškolského vzdelania (a jemu prislúchajúceho akademického titulu) a mechanizmus spojený s udelením akademických titulov v rigoróznom konaní a udelení vedecko-pedagogických alebo umelecko-pedagogických titulov.

Pri navrhovaní právnej úpravy odoberania titulov je potrebné vysporiadať sa najmä s nasledovnými okruhmi:

- čo odobrať/zneplatniť,
- dôvody odobrania/zneplatnenia,
- orgány, ktoré budú konať,
- proces (spolu s vymedzením okruhu dôkazných prostriedkov),
- lehoty,
- dôsledky rozhodnutia.

Súčasná právna úprava akademických titulov spojených so získaním vysokoškolského vzdelania

Konštitutívnym aktom, ktorým sa nadobúda vysokoškolské vzdelanie je absolvovanie študijného programu, t. j. **riadne skončenie štúdia**, nie až následné odovzdanie diplomu, ktorý možno považovať za hybridný správny akt (čiastočne má deklaratórne účinky, čiastočne konštitutívne, čiastočne pôsobí ako osvedčenie, čiastočne ako rozhodnutie; v právnickej obci nie je jednotný názor na jeho povahu ani v Slovenskej republike, ani v Českej republike). Štúdiom podľa akreditovaného študijného programu sa nezískava titul ani diplom, ale vysokoškolské vzdelanie. **Titul** má vysoká škola **právo** udeliť až absolventom, t. j. osobám, ktoré riadne skončili štúdium a získali vysokoškolské vzdelanie. Riadne skončenie štúdia je viazané na podmienky, ktoré rámcovo upravuje zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) a vyhláška Ministerstva školstva SR č. 614/2002 Z. z. o kreditovom systéme štúdia, ale najmä ho upravujú podmienky určované samotnou vysokou školou [napr. počet kreditov, ktorého dosiahnutie je podmienkou riadneho skončenia štúdia a ďalšie podmienky, ktoré musí študent splniť v priebehu štúdia študijného programu a na jeho riadne skončenie vrátane štátnych skúšok podľa § 51 ods. 4 písm. k) a l) zákona], t.j. podmienky, ktoré nie sú obsiahnuté vo všeobecne záväzných právnych

predpisoch. **Diplom** je dokladom o absolvovaní štúdia, t. j. keď absolvent nemá diplom (nebol mu vydaný, prípadne teoreticky mu bol odňatý), má síce získané vysokoškolské vzdelanie príslušného stupňa, avšak nemá k dispozícii hodnovernú listinu, ktorá túto skutočnosť preukazuje.

Relevantné ustanovenia zákona o riadnom skončení štúdia:

§ 51 ods. 1 zákona: „**Vysokoškolské vzdelanie** v študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov **sa získa štúdiom** podľa akreditovaného študijného programu (§ 83 ods. 1) v tomto študijnom odbore alebo v kombinácii študijných odborov (odsek 5).“

§ 65 ods. 1 zákona: „**Štúdium sa riadne skončí absolvovaním štúdia** podľa príslušného študijného programu. **Dňom skončenia štúdia je deň, keď je splnená posledná z podmienok predpísaných na riadne skončenie štúdia daného študijného programu.**“

Relevantné ustanovenia zákona o udeľovaní akademických titulov:

§ 2 ods. 9 zákona: „**Vysoké školy majú výhradné právo udeľovať akademické tituly a vedecko-pedagogické tituly...**“

§ 52 ods. 5 zákona: „**Absolventom bakalárskeho štúdia sa udeľuje akademický titul "bakalár"** (v skratke "Bc.").“

§ 53 ods. 5 zákona: „...**Absolventom štúdia podľa inžinierskeho študijného programu (ďalej len "inžinierske štúdium") sa udeľuje akademický titul "inžinier"** (v skratke "Ing."). **Absolventom inžinierskeho štúdia v oblasti architektúry a urbanizmu sa udeľuje akademický titul "inžinier architekt"** (v skratke "Ing. arch.").“

§ 53 ods. 6 zákona: „...**Absolventom štúdia podľa doktorských študijných programov (ďalej len "doktorské štúdium") v oblasti všeobecného humánneho lekárstva sa udeľuje akademický titul "doktor všeobecného lekárstva"** (v skratke "MUDr."). **Absolventom doktorského štúdia v oblasti zubného humánneho lekárstva sa udeľuje akademický titul "doktor zubného lekárstva"** (v skratke "MDDr."). **Absolventom doktorského štúdia v oblasti veterinárskeho lekárstva sa udeľuje akademický titul "doktor veterinárskeho lekárstva"** (v skratke "MVDr.).“

§ 53 ods. 7 zákona: „... **Absolventom štúdia podľa magisterského študijného programu (ďalej len "magisterské štúdium") sa udeľuje akademický titul "magister"** (v skratke "Mgr."). **Absolventom umeleckých magisterských študijných programov (§ 51 ods. 7) sa udeľuje akademický titul "magister umenia"** (v skratke "Mgr. art.").“

§ 54 ods. 15 zákona: „**Absolventom doktorandského štúdia sa udeľuje akademický titul "doktor"** ("philosophiae doctor", v skratke "PhD."; skratka "PhD." sa uvádza za menom). **Absolventom umeleckých doktorandských študijných programov (§ 51 ods. 7) sa udeľuje akademický titul "doktor umenia"** ("artis doctor", v skratke "ArtD."; skratka "ArtD." sa uvádza za menom).“

§ 54 ods. 16 zákona: „**Absolventom doktorandského štúdia v týchto oblastiach sa udeľuje akademický titul "doktor teológie"** (v skratke "ThDr.).“

Relevantné ustanovenia zákona o vysokoškolskom diplome:

§ 65 ods. 3 zákona: „**Dokladom o riadnom skončení štúdia akreditovaného študijného programu a o získaní príslušného akademického titulu je vysokoškolský diplom a vysvedčenia o štátnych skúškach.**“

Súčasná právna úprava spojená s udelením akademických titulov v rigoróznom konaní a udelením vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov

V prípade akademických titulov udelených v rigoróznom konaní a titulov „docent“ a „profesor“ môže ísť o odňatie titulu, nakoľko tieto osoby nezískavajú vzdelanie, ale je im udeľovaný titul. V tomto prípade nejde o znak nadobudnutia istého typu vzdelania, ale o potvrdenie splnenia istých kritérií. Rámcové podmienky na získanie titulu „docent“ alebo titulu „profesor“ upravuje § 76 zákona a podrobnejšie ich rozpracúvajú kritéria na získanie príslušného titulu schvaľované vedeckou radou vysokej školy; postup je upravený vo vyhláske Ministerstva školstva č. 6/2005 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických titulov alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor v znení neskorších predpisov.

V prípade profesorov je zároveň potrebné zohľadniť, že vymenovanie uskutočňuje prezident republiky na základe Ústavy SR. Odvolanie profesorov bude teda riešené tak, že **návrh na vymenovanie** bude vyhlásený za neplatný, teda nulitným bude aj samotné vymenovanie prezidentom republiky.

Podľa § 6 ods. 1 písm. h) zákona do samosprávnej pôsobnosti verejnej vysokej školy patrí „*udeľovanie vedecko-pedagogického titulu "docent" a "profesor" (§ 76)*“.

§ 10 ods. 7 zákona: „*Rektor **udeľuje** na základe **rozhodnutia** vedeckej rady podľa § 12 ods. 1 písm. f) alebo podľa § 30 ods. 1 písm. f) vedecko-pedagogický titul alebo umelecko-pedagogický titul "docent".*“

§ 53 ods. 8 zákona: „***Absolventi** študijných programov, ktorí získali titul "magister", môžu vykonať rigoróznu skúšku, ktorej súčasťou je aj obhajoba rigoróznej práce v študijnom odbore, v ktorom získali vysokoškolské vzdelanie, alebo v príbuznom študijnom odbore. Po jej vykonaní im vysoké školy **udeľujú akademický titul**...*“

Podľa § 102 ods. 3 zákona minister školstva, vedy, výskumu a športu SR „*predkladá na základe **návrhov** vysokých škôl prezidentovi republiky **návrhy na vymenovanie profesorov** ...*“

Podľa čl. 102 ods. 1 písm. h) Ústavy SR prezident republiky „*...vymenúva vysokoškolských profesorov...*“

Právna úprava odnímania titulov v Československu v minulosti

Odnímanie titulov bolo v minulosti upravené už v roku 1923 v § 32 ods. 2 zákona na ochranu republiky č. 50/1923 Zb. z. a n. v rámci trestu straty čestných občianskych práv, ktorou bola aj **trvalá strata** akademických hodností. Tento trest bol vedľajším trestom k trestu v trvaní najmenej jedného roku. **Spôsobilosť** k opätovnému **získaniu** akademických hodností bola umožnená po vykonaní (hlavného) trestu.

Identický trest bol upravený v § 4 ods. 1 písm. a) nariadenia SNR č. 88/1947 Zb. SNR, ktorým sa upravuje trestné konanie pre trestné činy podľa nariadenia o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva, neskončené za jeho platnosti. V tomto predpise nebola upravená **spôsobilosť** k opätovnému získaniu akademických hodností.

Trvalá strata akademických hodností bola neskôr upravená v § 52 ods. 2 písm. a) zákona č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky. Rozdiel oproti zákonu z roku 1923 bol v tom, že **spôsobilosť** opätovného **nadobudnutia** akademických hodností nastala až po uplynutí troj- až desaťročnej lehoty (podľa rozhodnutia súdu) od uplynutia výkonu hlavného trestu, okrem prípadov, kedy hlavným trestom bol trest štátneho väzenia (tu nastala uplynutím hlavného trestu).

Neskôr bol (ako jeden z vedľajších trestov) trest **straty** akademických titulov, vedeckých a umeleckých hodností ako súčasť trestu straty čestných práv občianskych upravený v § 44 ods. 1 písm. d) zákona č. 86/1950 Zb. Trestného zákona. Ako dočasný trest, ktorý trval tri až desať rokov po uplynutí trestu odňatia slobody bola tiež **strata spôsobilosti** nadobudnúť akademický titul a vedeckú alebo umeleckú hodnosť. Trest straty čestných práv občianskych bol zároveň súčasťou trestu straty štátneho občianstva. Trest straty čestných práv občianskych súd vyslovoval v prípadoch, ak bol páchatel odsúdený „za úmyselný trestný čin na trest smrti, na trest doživotného odňatia slobody alebo na trest dočasného odňatia slobody prevyšujúci dva roky, alebo ak prejavil páchatel trestným činom nepriateľstvo k ľudovodemokratickému poriadku“ a v prípadoch „ak páchatel trestným činom poškodil dôležité politické, vojenské alebo hospodárske záujmy republiky“.

Následne bol trest straty čestných titulov a vyznamenaní (obsahujúci stratu vedeckých a umeleckých hodností, nie však akademických titulov) upravený v § 46 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon a

- do roku 1990 ho bolo možné uložiť pri odsúdení „za úmyselný trestný čin spáchaný z nepriateľstva k socialistickému spoločenskému a štátnemu zriadeniu republiky alebo z inej obzvlášť zavrhnuteľnej pohnútky na nepodmienečný trest odňatia slobody najmenej na dva roky“;
- po roku 1990 pri odsúdení za „úmyselný trestný čin spáchaný z obzvlášť zavrhnutiahodnej pohnútky na nepodmienečný trest odňatia slobody najmenej na dva roky“ a napokon
- od roku 1994 do roku 2005 pri odsúdení „za úmyselný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody najmenej na dva roky“ ale aj v prípade kratšieho nepodmienečného trestu odňatia slobody alebo pri inom treste, „ak to vzhľadom na povahu spáchaného trestného činu vyžaduje ochrana povolania, ktoré páchatel vykonával v čase spáchania trestnej činnosti, za ktorú bol odsúdený“.

Vo vysokoškolskej legislatíve bolo odnímanie titulov upravené len vo vzťahu k docentom a profesorom v zákone č. 172/1990 Zb. o vysokých školách v znení účinnom do 19. 11. 1996. Podľa § 27 ods. 5 bolo možné tituly „profesor“ a „docent“ „odňať tomu, kto sa spreneveril občianskej, vedeckej (umeleckej) alebo pedagogickej cti“. Vo veci rozhodoval orgán, ktorý rozhodol o udelení titulu na návrh akademického senátu vysokej školy. Podrobnosti konania zákon neupravoval.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že strata akademických hodností bola v minulosti upravená predovšetkým v rámci trestného konania.

Navrhovaná úprava

Čo odobrať/zneplatniť

Na základe vyššie uvedených skutočností v prípade akademických titulov spojených so získaním vysokoškolského vzdelania pôjde o rozhodnutie o tom, že **riadne skončenie štúdia je neplatné**.

Vzhľadom na to, že osoba, ktorej by sa rozhodnutie týkalo by už nemala status absolventa príslušného študijného programu, toto rozhodnutie bude **spojené s rozhodnutím o odňatí** príslušného akademického titulu (akademický titul sa však na základe súčasnej právnej úpravy neudeluje rozhodnutím) **a rozhodnutím o zneplatnení** vysokoškolského diplomu a prípadne aj ostatných dokladov o absolvovaní štúdia. V prípade akademických titulov spojených s rigoróznym konaním a titulov „docent“ pôjde o rozhodnutie o **odňatí príslušného titulu** spojené s rozhodnutím o **zneplatnení diplomu** o priznaní príslušného akademického titulu resp. **dekrétu** o udelení titulu „docent“. V prípade profesorov pôjde o rozhodnutie o **neplatnosti návrhu na jeho vymenovanie** (ktoré na základe právnej fikcie spôsobí aj neplatnosť vymenovania).

Bude potrebné zaviesť verejne prístupný register právoplatných rozhodnutí o zneplatnených diplomoch/dekrétach. Nie je možné zabezpečiť vrátenie/zničenie všetkých originálov (napr. v prípade straty originálu) ani jeho úradne overených kópií. Napokon nie je možné sa vysporiadať s prípadmi, keď o doklade o vzdelaní už bolo rozhodnuté ako o rovnocennom v zahraničí.

Dôvody odobratia/zneplatnenia

V rámci krátkodobých štrukturálnych opatrení prijatých vládou SR v septembri 2010 bolo navrhnuté, aby odobranie titulov nastalo v prípade, „*ak boli získané korupciou, klientelizmom, pomocou fiktívnej alebo sfaľovanej skúšky, či plagiátorstvom pri dodržaní zásady zákazu retroaktivity*“.

Dôvody budú naviazané na **zavinené konanie** zo strany osoby, ktorá získala príslušný titul, t.j. vylúčené budú prípady, ak išlo najmä o procesné pochybenie zo strany vysokej školy (napr. zloženie skúšobnej komisie v rozpore so zákonom, rozhodnutie o prijatí na štúdium doručené iba doporučene a nie do vlastných rúk, ...). Dôvody budú teda obmedzené na **trestné činy** súvisiace s priebehom štúdia [t. j. korupcia (§ 328 – 336 Trestného zákona), trestný čin falšovania a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky (§ 352 Trestného zákona) a trestné činy proti priemyselným právam a proti autorskému právu (§ 281 – 283 Trestného zákona)], a to na základe právoplatného rozsudku v trestnom konaní. Okrem trestných činov bude dôvodom podvod spojený s riadnym skončením štúdia, najmä **vypracovanie kvalifikačnej práce inou osobou, či sfaľovanie výsledkov výskumu**.

Nenavrhuje sa široko zadefinovať dôvody na odňatie titulu, napríklad až na úroveň skúmania procesných pochybení počas štúdia, overovanie jednotlivých vykonávaných skúšok, nakoľko tieto skutočnosti nie je možné dostatočne preukázať po skončení štúdia (vysoké školy majú rôzne pravidlá na archiváciu prihlasovania sa na skúšky, zo skúšok sa nerobia záznamy, ku ktorým by sa bolo možné v prípade sporného prípadu vrátiť a pod.) V nadväznosti na túto skutočnosť sa navrhuje zaviesť odporúčané štandardy, ktoré by napomohli odhaľovaniu podvodov ešte pred riadnym skončením štúdia. Dôvody, ktoré sú nad rámec porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov nie je vhodné uvádzať aj v súvislosti s tým, že v prípade docentov a profesorov si podrobné kritériá (t.j. nad rámec § 76 zákona) určujú v rámci samosprávnej pôsobnosti vysokej školy vlastným vnútorným predpisom, t. j. splnenie podmienok v rozpore s takými kritériami nemusí byť v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi (z hľadiska systematiky ministerstvo ani pri bežnom výkone kontroly neskúma konanie vysokých škôl v súlade s vlastnými vnútornými predpismi).

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na **zákaz retroaktivity**. Rozhodnutie sa bude týkať iba osôb, ktorých prijímacie **konanie**, rigorózne konanie, habilitačné konanie, či konanie na vymenovanie

profesorov sa **začalo v čase účinnosti** novely zákona, ktorá „odnímanie titulov“ bude upravovať. Tieto osoby teda budú vstupovať do konania s vedomím možnosti „stratiť titul“.

Orgány, ktoré budú konať

V rámci krátkodobých štrukturálnych opatrení prijatých vládou SR v septembri 2010 bolo navrhnuté, aby odobranie titulov bolo „*v kompetencii vysokej školy, ale za účasti ďalších aktérov na rozhodovaní*“.

Vzhľadom na to, že „*výhradné právo udeľovať akademické tituly a vedecko-pedagogické tituly*“ majú vysoké školy, v prvom stupni vo veci bude rozhodovať vysoká škola. Rozhodovať teda bude **rektor**, ako štatutárny orgán vysokej školy, a to na základe návrhu **vedeckej rady** vysokej školy (teda obdobne ako konania o rozklade, kedy rozhoduje štatutár ústredného orgánu štátnej správy na základe návrhu rozkladovej komisie). Tým, že sa navrhuje trojročná lehota od udelenia príslušného titulu, pri docentoch a profesoroch môžu nastať prípady, že o odňatí titulu bude rozhodovať **tá istá** vedecká rada a ten istý rektor, ako tí, ktorí rozhodovali o udelení titulu.

Proces

Proces bude riadený **správnym poriadkom** a v odvolacom konaní občianskym súdnym poriadkom.

Konanie podľa správneho poriadku začína buď na návrh účastníka konania, alebo na podnet správneho orgánu. Nakoľko je nepravdepodobné, že by niekto podal návrh na to, aby mu bol odňatý titul, konanie začne na podnet správneho orgánu, teda vysokej školy. Vysokej škole budú môcť **podnety dávať fyzické osoby alebo právnické osoby** a na základe vyhodnotenia týchto podnetov vysoká škola bude môcť **začať konanie ex-offo**. V tejto súvislosti bude zavedený kontrolný mechanizmus, na základe ktorého vysoká škola bude povinná o všetkých **podnetoch informovať ministerstvo**, a zároveň ich **zverejňovať** na svojom webovom sídle pri zachovaní ochrany osobných údajov. Vysoká škola bude zároveň povinná informovať ministerstvo aj o všetkých začatých konaniach a rozhodnutiach v týchto konaniach.

Navrhuje sa, aby o **odvolaní** nerozhodovalo ministerstvo, ale nezávislý a nestranný **súd** v rámci správneho súdnictva podľa tretej časti piatej hlavy Občianskeho súdneho poriadku. Súčasne, ak vysoká škola rozhodne, že titul sa neodníme (a takýmto rozhodnutím bude porušený zákon alebo iný všeobecne záväzný právny predpis), bude možné využiť existujúce prostriedky, akými sú protest prokuratúra a naň nadväzujúce kroky.

Okruh dôkazných prostriedkov by mali tvoriť – vzhľadom na vyššie uvedené dôvody – najmä právoplatné **rozsudky v trestnom konaní** a pri ostatných dôvodoch **výsledky opakovaných experimentov**, právoplatné **rozsudky v civilnom konaní** veci ochrany autorských a priemyselných práv a znalecké posudky. Neefektívne sa javí napr. záznam z priebehu postupových skúšok, či štátnej skúšky (znamenalo by to nahrávanie skúšok, zrejme ako zvukovo-obrazové záznamy), ale aj využívanie svedeckých výpovedí (formálne – zistiť okruh osôb, ktoré by mohli svedčiť a ich aktuálne adresy na predvolanie; vecne – do akej miery si bude svedok pamätať, čo sa stalo, ale je potrebné uvažovať aj s možnou pozitívnou, či negatívnou zaujatosťou voči účastníkovi konania).

Lehoty

Ak by sa prijal názor o diplome ako forme rozhodnutia, ktoré sa stáva platným a právoplatným, odporúčame, aby správny orgán mohol rozhodnúť v lehote troch rokov odo dňa, kedy osoba (neplatne) splnila podmienky na riadne skončenie štúdia, prípadne odo dňa splnenia podmienok na udelenie príslušného titulu. Tri roky sú zároveň objektívnou lehotou pri mimoriadnych opravných prostriedkoch podľa správneho poriadku ako aj bežná premlčacia doba v občianskom práve. V tejto súvislosti je potrebné upozorniť, že funkčné obdobie príslušných akademických orgánov je štvorročné, a teda môžu nastať prípady, kedy o odňatí titulu „docent“, prípadne návrhu na odvolanie profesora budú rozhodovať osoby, ktoré rozhodovali o udelení titulu, resp. o návrhu na vymenovanie.

Dôsledky rozhodnutia

Je potrebné vyriešiť dôsledky rozhodnutia v prípade, že dané vzdelanie, prípadne titul boli podmienkou zamestnania, či prijatia na ďalšie štúdium.

Ak bude rozhodnuté o neplatnosti riadneho skončenia štúdia, neplatnými sa stanú aj

a) rozhodnutie o prijatí na štúdium študijného programu a riadne skončenie jeho štúdia, ak osoba, ktorej sa rozhodnutie týka je alebo bola zapísaná na štúdium študijného programu, pre ktorý je podmienkou na prijatie absolvovanie študijného programu, na ktorý sa rozhodnutie vzťahuje; (inými slovami štúdium študijných programov vyššieho stupňa),

b) vykonanie rigorózneho skúšky, ak podmienkou na jej vykonanie je buď riadne skončenie študijného programu, na ktorý sa vzťahuje rozhodnutie alebo riadne skončenie študijného programu podľa písmena a),

c) udelenie titulu „docent“ alebo vymenovanie profesora, ak podmienkou na udelenie titulu alebo vymenovanie je riadne skončenie študijného programu, na ktorý sa vzťahuje rozhodnutie alebo riadne skončenie študijného programu podľa písmena a),

teda všetky správne akty v reťazi, nakoľko po rozhodnutí by osoba nespĺňala podmienky na príslušný správny akt (napr. osoba, ktorá riadne skončila študijný program prvého stupňa, a toto riadne skončenie by sa stalo neplatným, by nespĺňala základnú podmienku na prijatie na štúdium študijného programu druhého stupňa, a následne ani na vykonanie rigorózneho skúšky). V Českej republike bol predložený návrh zákona ktorý túto skutočnosť upravoval nasledovne: „Na toho, jemuž byl podle předcházejících odstavců odňat akademický titul, se hledí, jako by nebyl absolventem studia v příslušném studijním programu.“. Toto by malo obdobne platiť aj v prípade odňatia titulu „docent“, či „profesor“.

Zároveň sa navrhuje doplniť **nový dôvod iného skončenia štúdia** pre osobu, ktorej sa rozhodnutie o tom, že riadne skončenie štúdia je neplatné spojené s rozhodnutím o odňatí akademického titulu a zneplatnení diplomu bude týkať, a to **vylúčenie zo štúdia spätne** ku dňu neplatného riadneho skončenia štúdia. Ak pôjde o osobu, ktorá v čase právoplatnosti rozhodnutia o „odňatí titulu“ už bude **zapísaná** na študijný program **vyššieho stupňa**, vzhľadom na to, že táto osoba **nebude mať** v čase právoplatnosti rozhodnutia o „odňatí titulu“ splnenú **základnú podmienku** na prijatie na štúdium vyššieho stupňa a **rozhodnutie o prijatí** na toto štúdium bude **neplatné**, štúdium študijného programu vyššieho stupňa bude ničotné (týka sa to však len štúdia na slovenských vysokých školách), čiže neplatné budú všetky skúšky ktoré táto osoba v študijnom programe vyššieho stupňa vykonala.

Nie je možné vyriešiť prípady, ak napr. osoba, ktorej bolo zneplatnené bakalárske štúdium bude v rozhodujúcom čase zapísaná na doktorandské štúdium v cudzine, inými slovami nie je možné vyriešiť situáciu ohľadom následných správnych aktov uskutočnených v cudzine, ak predchádzajúci správny akt v reťazi bol zneplatnený rozhodnutím slovenskej vysokej školy. V tejto oblasti môže byť nápomocným len zavedenie vyššie uvedeného registra zneplatnených diplomov na internete.

Môžu nastať prípady, ak osoba, ktorej bol „odňatý titul“ vykonala úkony súvisiace s jej dovtedajším postavením (napr. profesor alebo docent skúšal na postupových skúškach alebo štátnych skúškach, alebo bol garantom študijného programu, ktorý v čase jeho garantovania riadne skončili absolventi, alebo vychoval doktorandov). V tejto súvislosti sa navrhuje, aby tretie osoby dotknuté konaním osoby, ktorej bol „odňatý titul“ (napr. profesorom, či docentom vyskúšaní študenti, absolventi ním garantovaného študijného programu, ním vychovaní doktorandi) neboli postihnuté tým, že takej osobe bol neskôr titul „odňatý“, čím dochádza k ochrane práv tretích osôb. Tento návrh vychádza z princípu právnej istoty ako jedného z prvkov právneho štátu, ale aj zo skutočnosti, že tretie osoby konali v dobrej viere s tým, že v rozhodujúcom čase sa tretia osoba nemohla domnievať, že niekomu bude v budúcnosti „odňatý titul“.

V nadväznosti na prijatú právnu úpravu bude potrebné postupne novelizovať aj iné právne predpisy, napr. zákonník práce, právne predpisy upravujúce členstvo v profesijných komorách a pod., ak sú práva a povinnosti naviazané na získanie vysokoškolského vzdelania.

Záver

Predložený dokument navrhuje právny rámec, v ktorom bude možné odňať podvodne získané tituly. Súčasne upozorňuje na riziká a úskalía tohto mechanizmu. Táto problematika už v minulosti bola upravená, ale predovšetkým ako súčasť trestného konania. Navrhnutý mechanizmus na jednej strane ochraňuje občana pred neopodstatneným konaním, keď rozhodnutia budú preskúmateľné súdom a do jeho rozhodnutia nebude rozhodnutie právoplatné. Na druhej strane je možnosť využiť mimoriadne prostriedky ako protest prokuratúra, v prípade ak rozhodnutím vysokej školy bude porušený zákona alebo iný všeobecne záväzný právny predpis, pričom sa zabezpečuje monitorovanie konania vysokej školy ministerstvom.

Navrhuje sa teda, že

- rozhodovať o neplatnosti riadneho skončenia štúdia, odňatí titulu, neplatnosti diplomu a neplatnosti návrhu na vymenovanie profesora
- bude rektor vysokej školy na základe návrhu vedeckej rady vysokej školy
- v konaní, ktoré začne vysoká škola ex-offo
- podľa správneho poriadku
- na základe podnetov fyzických a právnických osôb (povinná o týchto podnetoch informovať ministerstvo)
- z dôvodov zavineného konania, ktorým bude spáchanie niektorého z trestných činov korupcie, porušovania autorských alebo priemyselných práv alebo falšovanie výsledkov výskumu, či zhotovenie kvalifikačnej práce treťou osobou,

- vychádzajúc najmä z právoplatných rozsudkov v trestnom konaní alebo v civilnom konaní, prípadne opakovaných experimentov,
- a to do troch rokov odo dňa riadneho skončenia štúdia alebo udelenia titulu s tým, že
- odvolacím orgánom bude súd a
- na základe právoplatného rozhodnutia bude zároveň osoba vylúčená zo štúdia, ktorého sa rozhodnutie týka a zneplatnené budú všetky správne akty v reťazi.
- Zoznam zneplatnených diplomov a odňatých titulov bude verejne prístupný.
- Možnosť odňatia titulu sa bude vzťahovať na štúdium / konania začaté po účinnosti novely zákona.

Navrhnutý mechanizmus bude zapracovaný do návrhu novely zákona o vysokých školách, ktorý ministerstvo pripraví v roku 2011, a ktorého účinnosť sa navrhne od 1. 1. 2012.